

Migrace tesaříka krovového - jeho endemický výskyt - Rakousko-Uhersko jako předchůce Evropské unie - to celé na pozadí fatálního kola osudu

O plaském klášteře bylo již napsáno a přečteno mnoho knih, proto pomineme důležitá, ale jistě všeobecně známá fakta. Budeme se věnovat jinému příběhu – události málo známé, ba co víc, téměř zcela neznámé. Tento příběh se však táhne dějinami až do dnešních dnů jako Ariadnina nit. O to více vzrušující je, že až do dnešního dne toto kulturně – historicko – politicko – zeměpisně – architektonické téma nechalo klidnými několik generací historiků teoretiků i historiků praktiků.

S příchodem mnichů do Plas z hornofranckého Langheimu se do starých krovů zdejšího přemyslovského paláce, zmiňovaného již zakládací listinou kláštera z roku 1146, dostává jeden cestovatel malého vzrůstu, ale velkých možností. Dostává se sem nepozorovaně (v rafinovaně ukryté dřevěné noze budoucího převora) a usazuje se v krovu tehdejšího knížecího, později královského paláce. V Čechách obvyklá forma tesaříka krovového tak dostává do svého biotopu dalšího konkurenta, který se však po zkušenostech z Frank záhy začíná specializovat na neobyčejné krovky, myšleno krovky význačných staveb, které mají tendenci přetrvat dlouhá staletí a tedy mají ambici stát se krovky historickými. Tzv. Tesařík labužnický (*Hylotrupes gastronomus*) si navíc vytvořil zvláštní typ vlastní ochrany, aby dokázal přežít s krovem dlouhá období. Svým chroustáním starých kvalitních dřev rozpořívá ve své schránce střeva, která přetváří většinu jeho exkrementu na plynovou složku, kterou tesařík v určitých intervalech za mocného přispění charakteristické zvukové složky uvolňuje silným stiskem svalů. Následně vypuštěný plyn má tendenci se okamžitě navázat v co nejvíce úsporném tvaru na nejbližší předmět či tvora – v našem případě tedy na samotného tesaříka – a to ve formě ochranné průhledné bubliny neurčitého tvaru, která nepropouští ke svému majiteli mnoho škodlivých vnějších látek a zajišťuje mu dobrou imunitu.

Po mnoha neúspěšných pokusech o zničení tohoto druhu žravého brouka různými praktikami jako vypalování, plynování atd., které na něj neměly vliv (objasnili jsme si ono „plynně-bublinové“ proč) přišel mnich – bratr Hulibald z Wupperthalu roku 1675 s prvním pokusem s feromonovými lapači. Po svých zkušenostech s prodejem nemravných obrázků ostatním řeholníkům a následné zkušenosti, kdy strávil 2×2 týdny v separacích (podrobněji se o celém příběhu zmiňuje ve své přednášce PhDr. Ševců: „Co se děje v klášteře, když se zhasne“), se tento rozhodl takto osobně nabytých zkušeností využít v jiném oboru a vrhnul se právě na pokusy s lapači. Tím bylo upuštěno od jeho dalších trestů. Jeho první feromonový lapač nesl napnutou kresbu vlnadné tesařice, která byla napuštěná medem, tedy vlastně lepidlem. Těchto lapačů bylo vyrobeno celkem 1.085 a $\frac{3}{4}$, nicméně zaznamenaly nulový úspěch.

Pro další pokusy se situace nevyvíjela zrovna nejlépe, když Hulibaldovy pokusy zároveň znamenaly celkovou decimaci klášterních včelstev a rok 1675 tak vstoupil do dějin řádu jakožto rok „kdy to nebylo o medu“. Včela z Clairvaux (čti klérvó) tak byla nahrazena novým typem – včelou kraňskou, existující do dnešních dob.

Námi sledovaný brouk však v této době sám v Plasích strádá – většina budov je

v neutěšeném stavu ještě po skončené třicetileté válce, některé dokonce ještě po husitských výbojích na severní Plzeňsko v prvním čtvrtletí 15. století. Tesařík labužnický, který již podle svého jména nemusí na rozdíl od svého blízkého druhu Tesaříka krovového nutně přežívat na půdách, skomírá ve své skromné kolonii v obnažených základových pilotách starého pobořeného konventu. Odtud se zřejmě snaží proniknout do jiných historických krovů v okolí, nicméně neúspěšně.

Nyní se podívejme na výzkum profesora Ignáta Hrbáta, CSc., studenty familiárně přezdívanému Iggy Beetle, působícího na Entomologické fakultě, katedře Hromadného rojení, který se této problematice jako jeden z mála věnoval.

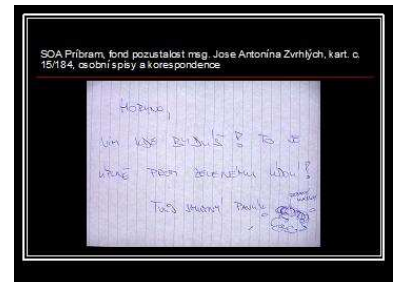
Profesor dělí tesaříky (i náš sledovaný druh) do dalších podskupin na „**raizovní**“, který sice k cíli doletí, ale nerozmnoží se a na „**raicovní**“, který se rozmnoží, ale nedoletí. Mapa nám ukazuje cesty těchto brouků a jejich snahy o získání nového starého krovu od počátku 17. století.

Nejzdařilejší výkon za několik století předvedl Tesařík raicovní (červená šipka), který se usadil v příliš nelibém krovu hájovny Deliba (snad jméno vzniklo právě od kvality krovu Neliba – Deliba) nedaleko Točníka, kde spontánně vznikla kolonie (nebo komunita) Tesaříka squatového, která se však vyvíjí zcela samostatně. (Jen za letmou zmínku stojí to, že někdy okolo roku 1848, snad pod dojmem tohoto revolučního roku, se komunita volně transformuje na Tesaříka vágního (*Vagus tearicus humasus?*)).

Vraťme se ale k naší skomírající komunitě v plaském klášteře, která skromně přežívala do přelomu 17. a 18. století, kdy došlo při velkolepé přestavbě klášterních budov k vytvoření speciálního krovu budovy konventu, kde se usadila kompletní kolonie tesaříka labužnického. Jeho snaha o přežití však trvala jen necelá dvě století, když roku 1894 došlo ke dlouhotrvajícímu a zničujícímu požáru konventního krovu, který téměř definitivně zdecimoval celou místní kolonii. Naštěstí pro brouka skrze Plasy prochází zvědavec a tulák po požárech Josef Branco Trotta (nikoli Slovák, ale Slovinec) se svojí krosnou s dřevěným rámem – viz foto, což by nebylo možné bez volného pohybu po C.K. Rakousku-Uhersku – předchůdci EU. (Krosna Josefa Branca je dnes uložena v Muzeu každodennosti ve Skopje pod inv. č. HR 1843/f.). A jak už zřejmě správně tušíte, právě v této krosně domnělého žháře se dostává tesařík z téměř zaniklých Plas do dosud nepožraného Točníku.

Na zdejší hradě se usídluje v krovu obou velkých paláců, resp. jejich historických fragmentech a tyto úspěšně demontuje až na samou podstatu a ještě dále. Krov na Purkrabském – Velkém paláci tak mizí úplně a náhrada pro něj se hledá až v analogickém krovu kostela sv. Anny na Starém městě v Praze. Pomocí vrtulníku jsou osazeny nové krokve, které svým vzezřením (a samozřejmě i ambicí stát se opět historickým krovem) poskytují tesaříkovi nové útočiště a živobytí na dlouhá léta dopředu.

Národní památkový ústav společně se správou památkového objektu a této situace neznalými nadšenými tesaři navíc přistupuje k zásadnímu rozhodnutí – dožilý krov Královského paláce náročně opravit pomocí starých technologií.

Jaká osudná chyba! Vždyť ono spojení: Tesařík labužnický – historický krov – stará stavení technologie... to vše je tou nejdokonalejší možnou kombinací pro přežití tohoto druhu do dalších let.

Mezitím však přichází na scénu nový hrdina neamerického stříhu, který nese na svých bedrech předpověď fatálního uzavření celého příběhu. Malý Pavlík, vychovaný hajným Horynou (nezaměňovat s Mojmírem Horynou), jak dokládá jeho korespondence z pozůstalosti Msg. Jose Antonína Zvrhlého a později formovaný točnickým guru, českým Má-rád-thmu, se zaměřuje ve svém vývoji na památkové objekty (viz foto). To mu předurčuje dráhu profesionálního památkáře, který na doporučení svého guru, získává ostruhy tím, že se dostává jako správce památkového objektu do plaského kláštera, kde dospívá v zralého muže.

A tím se uzavírá fatální kolo osudu, kdy se společně s tímto hrdinou dostává v jeho malířském náčiní a zejména v jeho vydlabaném koleni, podobně jako v dřevěné noze prvního plaského převora, zpět do Plas Tesařík labužnický raicovní, tedy forma na pokraji vyhynutí, ale zároveň se schopností se dále rozmnožit.

Tesařík labužnický tak dále přežije do časů budoucích díky krovům točnického hradu a plaského kláštera.

Vážení správci těchto objektů, díky!

